

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΔΙΣΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Έτος ΣΤ'. Αριθ. 484

Ιδιοκτήτης - Διευθυντής Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Πέμπτη 26 Ιουλίου 1928

Η ΕΛΛΑΣ

ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΤΣΙΑΜΗΔΕΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ

«Η «Ελευθερία» εις τὸ ὑπ' ἀριθ. 473 φύλλον τῆς ἐδημοσίευσεν τηλεγραφήκην εἰδήσιν, καθ' ἣν «τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν ἐν Γενεύῃ ἀπέρριψε τὴν ἀλβανικὴν αἰτησὶν περὶ ἀναγνωρίσεως μειονότητος ἀλβανικῆς ἐν Ἑλλάδι συστήσαν φιλικὴν συνεννόησιν.» Ἄν ἡ εἰδήσις αὕτη εἴνε ἀκριβὴς, οὐδεμία ἀμφιβολία εἶναι θὰ ἔχαροποιήσῃ τὸν φίλον Διευθυντὴν τῆς «Ελευθερίας» φρονούντα δι' ἡ παραμονὴ τῶν ἐν Τσαμουρ γὰρ τῆς Ἡπείρου ἐγκατεστημένων Τουρκαλβανῶν δὲν εἴνε ἐπιζήμιος εἰς τὰ ἔθνικα μας συμφέροντα, ὅπως χαροποιεῖται καὶ τὸν γράφοντα, ὑποστηρίζοντα καὶ ὑποστηρίζοντα ἐλπιόμενος τὸ ἐναντίον. Ἴδου λοιπὸν λεπτομερεῖα περὶ τῶν συμφορῶν τοῦ κ. Χ. Χρηστοβασίλη καὶ ἐμοῦ ἐπὶ ζητήματος εἰς τὴν βάσιν τοῦ ὁποῦ αἱ γνώμαι μας διίστανται οὐσιωδῶς, ὥς ἐβεβίωσε καὶ ὁ πρῶτος ἐν ὑποσημειώσει κάτωθι ἀρθροῦ μου, δημοσιευθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 468 φύλλον τῆς «Ελευθερίας» ὑπὸ τὸν τίτλον «Καὶ πάλιν οἱ Μουσουλμάνοι Τσαμηδες».

Ἄλλα διατὶ διίστάμεθα ἐπὶ τοῦ ἄνω ζητήματος ὁ κ. Χ. Χρηστοβασίλης καὶ ὁ γράφων, ἐνῶ ἐπὶ τούτων ἄλλων, κατὰ πολὺ οὐσιωδεστέρων, βαίνομεν ἐν πλήρει συμφωνίᾳ; Μήπως ὁ κ. Χ. Χρηστοβασίλης ἀγνοεῖ ἐκ φιλαλβανισμοῦ, ἐγὼ δὲ ὡς τοῦμαι ἐξ ἀπαριστικῆς ἀποστοφῆς πρὸς τὸν Μουσουλμανισμόν; Οὐτε τοῦ ἐν συμβαίνει οὐτε τὸ ἔτερον. Ἀμφότεροί ἐστι τήμεν τὸ ζήτημα τοῦτο μόνον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, χωρὶς ἐν τῇ ἐξετάσει τοῦ ἡ αἰσθηματολογίας καὶ παύσει ὅλον τινα.

Ἀπλῶς πρόκειται περὶ διαφορῶν ἀντιλήψεως ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος. Ἄλλως εἴνε γνωστὸν ὅτι αἰσθημα καὶ πολιτικὴ οὐδέποτε συναντῶνται. Ἐν τῇ πολιτικῇ, ἀφ' ὅτου συνελήχθησαν οἱ λαοὶ εἰς Κράτη, μόνον τὸ συμφέρον τῆς Πολιτείας κυριαρχεῖ καὶ θὰ κυριαρχῇ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Καὶ ἐγὼ μὲν διακηρύττω καὶ ὁμολογῶ ὅτι, προκειμένου περὶ ἐθνικῶν συμφερόντων, οὐδέποτε εἶναι δυνατὸν ὁ φίλος Διευθυντὴς τῆς «Ελευθερίας» νὰ θέσῃ ταῦτα ἐν δευτέρᾳ μορῇ καὶ νὰ αἰσθηματολογήσῃ ὑπὲρ τῶν Ἀλβανῶν. Ὁ ὅλος βίος μου καὶ ἡ ὅλη ἐθνικὴ τὸν δρᾶσις τὸν τάσσουσιν ὑπεράνω πάσης τοιαύτης ὑπονομίας. Ἄλλ' ἐγὼ, φρονῶν ἐπιμόνως ὅτι τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ἀπῆται νὰ εἴπωται ἐκ τοῦ Ἡπειρωτικοῦ ἐδάφους οἱ Μουσουλμάνοι Τσαμηδες, ἀρὰ γε ἀγομαι ἐξ αἰσθημάτων μισαλλοδοξίας καὶ ἐξ ἀπαριστικῆς ἀποστοφῆς πρὸς τοὺς Τουρκαλβανούς τούτους, ὧν οἱ πρόγονοι τὸν ἐνυράνησαν τὰς προηγούμενας ὁμογενεῖς γενεάς; Ὁ ἀνα

γνώσκων τὴν ὑπὸ τὸ ἀνιστέρω ἀνημονευθὲν ἄρθρον μου ὑποσημειώσιν τῆς Διευθύνσεως τῆς «Ελευθερίας» ὑπάρχει κίνδυνος νὰ μορφώσῃ τοιαύτην πλημμελὴ ἀντίληψιν. Γράφω λοιπὸν τὰς παρούσας γραμμὰς, διὰ ν' ἀποκρύψω τὴν τοιαύτην τυχὸν ἀντίληψιν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ελευθερίας».

Διακηρύττω ἐπομένως ὅτι παρ' ἐμοὶ θρησκευτικὸς φανατισμός ἢ μὴ σὺς ἀδιαλλάκτον ἔθνικόν διὰ ἀρῶν ἀρξάντα ἀδιακῆματα εἶνε πράγμα ἀγνώστου. Εἴμαι ὁ μᾶλλον ἀνεξέθρησκος καὶ ὁ μᾶλλον φιλελεύθερος (ὅχι κατὰ τὴν Βενιζελικὴν ἐκδοχὴν τῆς λέξεως) ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Οὐδέποτε διήλθε διὰ τοῦ νοῦμου νὰ μισήσῃ ἄνθρωπον διότι θέλει νὰ εἴη κοινωνὴ μετ' ἐμοῦ καὶ ἄλλον τρόπον ἢ ὅπως, ἐλικοινωνῶ ἐγὼ. Δύναται οὗτος νὰ εἴνε πιστός εἰς τὸν Ἰεσοῦ καὶ τὸν Μωϋσῆν, νὰ λατρεύῃ τὸν Βούδιν, νὰ τιμᾷ τὸν Κομφούκιον, νὰ πομπάζεσθαι ὡς μόνον ἀπασταλόμενος ἐκ τοῦ Θεοῦ (Ρεσούλ—σουλ—λάχ) τὸν Μωάμεθ, χωρὶς τὸ τοιοῦτον νὰ μὴ τὸν καὶ μισήσῃ. Ἀρκεῖ νὰ εἴη ἡ πίστις χρηστὸς καὶ τηρητὴς τῆς ἀρετῆς τῆς θρησκείας τοῦ καὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ ἀποβαίνει σωματικῆς. Ἀπ' ἐξου ἐκ τῆς ἱστορίας ἐδιδάχθημεν ὅτι μετὰ τῶν Ἑθνῶν καὶ τῶν Κράτων οὐτε αἰώνιος φιλία οὐτε διαρκὲς εἶνε πρέπει νὰ ὑπάρχῃ. Οἱ χρεῖς φιλίας γίνονται αὐτῶν ἐχθροὶ καὶ τὸ ἀντικλιν, ὅταν τὸ συμφέρον τῆς Πολιτείας ἀπαιτῇ τὸ τοιοῦτον. Μόνο ὁ κ. Ε. Βενιζέλος εἰσέγγαγεν ἐν τῇ πολιτικῇ τὸ νέον δόγμα τῆς μετὰ τῶν Κράτων αἰωνίας φιλίας καὶ ἀδιακοπῆς ἐχθρότητος.

Εἶδομεν δὲ πῶς «οἱ αἰώνιοι φίλοι τοῦ καὶ οἱ φυσικοὶ Σύμμαχοι» τοῦ Ἀνταντικῶν τὸν διεψέσαν μετὰ τὴν ἀνακοχὴν.

Λοιπὸν οὐδὲν μῖσος οὐτε θρησκευτικὸν οὐτε φυλετικὸν τρέφω ἐναντίον τῶν Μουσουλμάνων Τσαμηδῶν. Ὅπως τοῦναντίον, θὰ εἴχω ἰδιαιτέραν συμπάθειαν πρὸς αὐτοὺς καὶ θὰ ἐπιθύμουν καὶ ἐγὼ, ὅπως ὁ κ. Χ. Χρηστοβασίλης, νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσι τῆς γενετέρας τῶν, ἀλλὰ νὰ μένωσιν ἐν αὐτῇ ἐξασκούντες τὰ τῆς θρησκείας τῶν ἐλευθέρων ὑπὸ τὴν φιλελεύθερον προστασίαν τῶν Ἑλληνικῶν Νόμων καὶ ἀπολαύοντες ὅλων τῶν δικαιωμάτων, τὰ ὁποῖα ἐξασφαλίζει τὸ Ἑλλην. Σύνταγμα εἰς ἅπαντας τοὺς πολίτας ἀνεξαρτήτως θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, χωρὶς νὰ ἐπιζητῶσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν, χωρὶς νὰ ἐπιβάσῃς καὶ προστατῶν ξενικὰς ἐπεμβάσεις καὶ προστασίας. Πόσον ἤθελα προηγουμένως εἶναι νὰ μένωσιν ἐν Ἡπείρῳ οἱ Μουσουλμάνοι Τσαμηδες γνωρίζουν καλῶς οἱ ἐν Φιλιάταις φίλοι μου: ὁ σοφολο

γώτατος Μουφτὴς Μεχμέδ—Ἐφέν τῆς καὶ ὁ ἀξιότιμος κ. Μουσᾶ Νεμης. Παραθερίζον ἐν Φιλιάταις κατὰ τὸ 1921 ἐν φιλικαῖς μετὰ τούτων ὁμιλίαις μου πολλάκις συνέστησα εἰς αὐτοὺς νὰ ἐξασκήσουν ὅλην τὴν ἐπιρροὴν τὴν ἐπὶ τῶν ὁμοθρήσκων καὶ ὁμοφύλων τῶν νὰ μὴ φύγουν οὗτοι ἐξ Ἡπείρου, ὅπως τότε ἐσκόπων οἱ περισσότεροι νὰ πράξουν, ἅμα θὰ συνήπτετο ἡ μετὰ τῆς Τουρκίας ὀριστικὴ εἰρήνη. Προέβαινον δὲ ἐπὶ τούτων ὥστε νὰ φρονῶ ὅτι ἐπιθυμῶν θὰ ἦτο νὰ ἔχωμεν ἐν τῇ Ἑλλήν. Κοινοβουλίᾳ καὶ ἑνα Μουσουλμάνον ἐκ Τσαμουρίας, ὑπὲρ οὗ θὰ ἐψηφίζομεν καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί.

Ἀλλὰ θὰ ἐρωτήσῃς: διατὶ μετὰ τὸ 1921 ἡλλαξίμ ἐπὶ τοῦ προκειμένου γνώμην καὶ ὑπεστήριξα ἐπιμόνως ὅτι ἔπρεπε οἱ Μουσουλμάνοι οὗτοι Τσαμηδες νὰ περιηφθῶσιν εἰς τὴν ἀναγκαστικὴν ἀντάλλαγιν καὶ νὰ φύγουν ἐξ Ἡπείρου; Ἡλλαξίμ γνώμην διότι καὶ οὗτοι ἡλλαξαν διαγωγὴν ἀπέναντι τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος. Καταραδιουργήντες προπαγανδιστικῶς ἐν τῇ μετὰ καὶ ἐμπιστύνοντες ἐπιτηδεῖς μετὰ αἰσθημάτων καὶ φρονήματα ἀλβανιστικὰ στρέφον ἤδη ὅλας τὰς συμπαιδείας τῶν καὶ περιηφίζοντων ὅλην τὴν προτίμησιν τῶν εἰς τὸ Κρατεῖδιον τῆς Σκηπταρίας, ζητοῦντες δὲ τὴν προστασίαν αὐτοῦ ἄγουν ὑπόδικον τὴν Ἑλλάδα μας ἐν ὀπιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν! Ἀπὸ τοιούτους λοιπὸν ἀχαρίστους καὶ ὑπόπτους Ἑλλήνας πολίτας συμφέρον θὰ ἦτο ν' ἀπαλλαγῇ τὸ Κράτος μας καὶ ἐπραξάν κολοσιαίαν βλακείαν αἶτε Βενιζελικαὶ Κυβερνήσεις, αἱ ἀπὸ τοῦ 1922 διοικοῦσαι ἡμᾶς, δεχθεῖσαι τὴν μὴ ἀντάλλαγιν τῶν καὶ ὁ Πάγκλας ἐπιστάφας ἀστόχως τὸ ἀνιεθνικὸν τοῦτο ἔργον τοῦ Βενιζελισμοῦ.

Ὁ κ. Χ. Χρηστοβασίλης ἐκφράζει ἀναλλοιώτως ἐν τῇ ἐφημερίδῃ τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως τὰ δύο ὁμορα Κράτη, Ἑλλὰς καὶ Ἀλβανία, διατελῶσιν εἰς φιλικὰς καὶ ταῦτ' αὐτὸ ἀδελφικὰς σχέσεις, διότι τὸ τοιοῦτον ἀπαιτοῦσι τὰ κοινὰ καὶ ἀμοιβαία συμφέροντα τῶν. Βεβαίως ἡ ἐπιθυμία αὕτη εἶναι κοινὴ ὅλων ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ τὴν τοιαύτην ἐπιθυμίαν πρέπει νὰ συμμερίζωνται καὶ οἱ διοικοῦντες τὰ τοῦ γείτονος Κρατεῖδιον. Αὐτοὶ ὁμῶς δυστυχῶς πράττουσιν ὅπως τοῦναντίον. Αὕτη ἡ «Ελευθερία» ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 474 φύλλῳ τῆς ἀνέγραψεν ὅτι ἡ Ἀλβανικὴ Κυβέρνησις ἐξέδωκεν ἐντάλματα συλλήψεως κατὰ πάντων τῶν Βορειοηπειρωτῶν Ἑλλήνων, τῶν ἀποτελεσάντων τὰ Διοικητ. Συμβούλια τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνασυστηθέντων Βορειοηπειρωτικῶν Συλλόγων, κατηγοροῦσα τούτους ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ Ἡναγκάσθη δὲ ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ελευθερίας» νὰ ψέξῃ ὡς πολιτικῶς

ἀστοχὸν καὶ ἐπιβλαβὴ εἰς τὰ ἀμοιβαία τῶν δύο Κρατῶν συμφέροντα τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἀχμέδ Ζόγου.

Ἴδου λοιπὸν ἡ ἀγαθὴ θέλησις καὶ ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων περὶ ὁμιλῶν καὶ εἰλικρινῶν σχέσεων μετὰ τὴν Ἀλβανίαν δὲν ἀρκεῖ νὰ φέρῃ τὸ ποθοῦμενον ἀποτέλεσμα ἐν τῇ ὑπερασπίσει τῶν ὑπὸ ταύτης καταπατουμένων δικαίων τοῦ Ἀλβανισμοῦ. Ἀπαιτεῖται κυβερνητικὴ πρόνοια, τὴν ὁποῖαν δὲν ἐπέδειξαν οἱ ἐν τῇ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπὸ τοῦ 1922 ἐγκαθιδρυμένοι Βενιζελικοὶ οὐτε ἐν τῇ ζητήματι τῆς ἀντάλλαγῆς τῶν Μουσουλμάνων Τσαμηδῶν οὐτε ἐν γένει ἐν ταῖς πρὸς τὴν Ἀλβανίαν σχέσεσιν ἡμῶν. Εἰς τὴν Πολιτικὴν δὲ τὸν πρῶτον λόγον πρέπει νὰ ἔχῃ ἡ διπλωματικὴ πρόνοια καὶ ὄχι ἡ ἐπιθυμία. Ὁ ἀριστὸς ἐν τῇ πολιτικῇ κυρτῆς, τοῦ ὁποῦ τὰ ἀξιώματα θὰ ἔχουν αἰώνιον κύρος, ἔγραψεν: «Ἐπιθυμία μὲν ἐλάχιστα καιροῦνται, πρόνοια δὲ πλεῖστα». (Θουκ. ΥΙ. 13)

Ν. Νίτσος

Σημείωσις τῆς «Ελευθερίας»

Οἱ δύο Διευθυνταὶ μου καὶ συγχρόνως ἀρχιυνεάκται μου κ. κ. Ν. Νίτσος καὶ Χ. Χρηστοβασίλης ἐνῶ πραγματικῶς συμφωνοῦν σ' ὅλα, δὲν θὰ μπορέσουν νὰ συμφωνήσουν ποτὲ ἐπὶ τῷ ζήτημα τῶν Ἀλβανοτσαμηδῶν. Τολμῶμεν ἤδη νὰ ἐρωτήσωμεν τὸν κ. Ν. Νίτσον: Τί σχέσιν ἔχει ὁ ορολογιώτατος Μουφτὴς Φιλιάτων Χότζα—Μεμέτης κ' ὁ Μουσᾶ—Νέμης μετὰ τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν; Τί φρεῖν αὐτοί, ἐπὶ τέλους, καὶ μετὰ αὐτοὺς ὅλοι οἱ Ἀλβανοτσαμηδες τῆς Ἡπείρου, ἂν μερικοὶ Ἑλληνοφᾶγοι, ποὺ βρίσκονται ἐπὶ τὴν Ἀλβανία, ὅπως βρίσκονται Ἀλβανοφᾶγοι καὶ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, σὺν κ. κ. τὸν Μεχμέδ—μπεην Κονίτσον καὶ τὸν Τηλέμαχον Τσούρη, τὰ ἐλληνοαλβανικὰ ζιζάνια, ποὺ σπέρνουν ἀδιάκοπα διχόνοιες μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν; Πότε ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλησε νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς Ἀλβανοτσαμηδες γιὰ κάποιον σκοπὸν καὶ αὐτοὶ ἀρνήθησαν, ἢ ἔκαμαν μπαμπεσιά; Ὁ Σοφολογιώτατος Μουφτὴς Φιλιάτων Χότζα—Μεμέτης καὶ πολλοὶ ἄλλοι Μουφτῆδες καὶ Χοτζᾶδες, τῆς Τσαμουρίας φθάσαν ἐν σημείῳ ν' ἀρνήθων καὶ τὸν Ἀλβανισμόν τῶν καὶ νὰ κυριεύσων Τσούρη ἀνιλλᾶξιμοι, γιὰ νὰ ἐκπατρισθῇ ἀπὸ τὴν Τσαμουρίαν ὁ ἀλβανικὸς πληθυσμός, γιὰ χάτην τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ ἐπεύχοντο ἂν δὲν ἀνακατεθύνοντο ἐπὶ τῷ ζήτημα αὐτὸ ὁ κ. Χρηστοβασίλης. Τί μεγαλύτην θυσίαν γιὰ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὑποπόσαν γιὰ κάποιον οἱ Ἀλβανοτσαμηδες μας, καὶ ποῦ εἰς ἀκόμα νὰ τοὺς κατηγοροῦμε; Κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἀδυναμίαν του. Μία ἀπὸ τὰς ἀδυναμίας αὐτῆς τοῦ σοφοῦ μας κ. Ν. Νίτσον εἶναι νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Τσαμουρίαν οἱ Ἀλβανοτσαμηδες. Ἀλλὰ δὲν θὰ φύγουν ποτέ!

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Γραφομηχαναὶ Χάμοντ καὶ Ὀλίβερ
Στοῦ Ράδου

